

Adamove lipe (Kot na Pohorju)

Usmeritve za ohranjanje izjemnih dreves zunaj gozdnega prostora:

- Izogibamo se poškodbam dreves (korenin, debla, vej).
- Površino pod drevesi ohranjamo neutrjeno in netlakovano zaradi nemotene oskrbe korenin z vodo in zrakom.
- Vzdrževalne in sanacijske posege na drevesu (obrezovanje in druge tehnične rešitve za ohranjanje stabilnosti drevesa) izvajamo pod vodstvom strokovnjaka.
- V primeru propada drevesa poskrbimo za ustrezno nadomestno drevo.

Spoštovanje in občudovanje izjemnih dreves je del kulture slovenskega naroda. Poskrbimo, da se bodo tega zavedali tudi mlajši rodovi, saj je le to zagotovilo, da bodo drevesni očaki tudi v prihodnje ohranjali vez med človekom in naravo.

Lipa pri cerkvi v Rutu

Vloga Zavoda za gozdove Slovenije in Zavoda RS za varstvo narave pri ohranjanju izjemnih dreves:

Oba Zavoda sta dolžna evidentirati izjemna drevesa, spremljati njihovo stanje ter skrbeti za ohranjanje v sodelovanju z njihovimi lastniki.

Strokovnjaki ZRSVN ovrednotijo izjemna drevesa in predlagajo njihovo uvrstitev med drevesne naravne vrednote. Lastnikom dreves zagotavljajo strokovno pomoč pri sanaciji le teh.

Drevesna vrsta	Kriterijalni obseg (cm)*	Najdebelejši predstavnik	Obseg (cm)
jelka	375	Črmošnjiška jelka	580
smreka	375	Debela smreka v Mirnikih	499
macesen	300	Klemenča jama - macesen	473
tisa	90/160	Jurševa tisa	455
bukev	375	Povšnarjeva bukev	610
hrast-dob	410	Kasteličev hrast v Cundrovcu	795
domači kostanj	410	Gašperjev kostanj	1104
gorski brest	300	Srednji vrh - brest nad Hlebanjem	720
gorski javor	315	Sušnikov javor	595
lipa/lipovec	500	Najevska lipa	1070
veliki jesen	330	Vahov jesen na Dovjem	556

*Mejni obseg za opredelitev drevesa za naravno vrednoto

Vpogled v evidenco naravnih vrednot je na naslovu:
<http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/>

Osnovne podatke o neevidentiranih izjemnih drevesih sporočite revirnemu gozdarju ali na sedež ZGS oz. ZRSVN. Potrebni podatki so: lokacija, drevesna vrsta in razlog izjemnosti - največkrat so to izjemne dimenzije. Na podlagi vaše informacije bodo drevo na terenu ovrednotili strokovnjaki.

Zavod RS za varstvo narave
Dunajska 22, Ljubljana
T: 01/230-95-00
E: zrsvn.oe@zrsvn.si

Zavod za gozdove Slovenije
Večna pot 2, Ljubljana
T: 01/470-00-50
E: zgs.tajnistvo@zgs.gov.si

Izdala Zavod RS za varstvo narave in Zavod za gozdove Slovenije
Besedilo: Špela Habič, Samo Jenčič, Tadej Kogovšek
Fotografije: Samo Jenčič, Boštjan Kepic, Edo Kozorog, Mirko Perušek
Oblikovanje in tisk: Birografika Bori, d.o.o.
Oktober 2010

IZJEMNA DREVESA

Dolgoživa, mogočna, sposobna preživeti več človeških rodov, a vendar minljiva, krhka in odvisna od naše skrbi zanje in muhastih sil narave.

Lipa v Osredku

Izjemna drevesa zbuja pri ljudeh občudovanje in spoštovanje. Spremljajo nas skozi življenje. Ta, ki jih občudujemo danes, so poznali že naši dedje in bodo živela še z našimi vnuki. Odnos do izjemnih dreves je ena najmočnejših vezi med človekom in naravo.

Izjemna drevesa so ponos dobrih gospodarjev, ki jih ohranjajo skozi več rodov. Mnoga so v preteklosti posadili ob domačijah, v središčih vasi ter na drugih posebnih krajih zaradi njihove uporabne in simbolne vloge.

V gozdovih je večina izjemnih dreves samoraslih. So dokaz skrbnega gospodarjenja z gozdovi in posebnega odnosa do najmočnejših dreves. Nekatera so se ohranila zaradi težke dostopnosti.

Macesen pod Čistim vrhom

Izjemna drevesa so tista, ki se odlikujejo zaradi:

- izjemnih dimenzij,
- izjemne oblike,
- izjemne starosti,
- velikega pričevalnega, znanstveno-raziskovalnega ali ekosistem-skega pomena.

Imajo lahko številne vloge:

- pomembno prispevajo k botaničnim, dendrološkim in ekološkim spoznanjem;
- dajejo pečat slovenski kulturni krajini;
- pričajo o dogodkih iz preteklosti in kulturi naroda;
- z blagodejnimi vplivi in dobrinami prispevajo k blaginji domačij (senca, zaščita pred vetrom, plodovi, med...);
- dajejo zatočišče in hrano številnim vrstam, na primer pticam in žuželkam.

Izjemna drevesa, ki dosegajo strokovna merila, so drevesne naravne vrednote, varovane s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Nekatera so zavarovana tudi kot naravni spomeniki.

Javor nad Mojsko drago

Roška jelka

Skrbimo, da izjemna drevesa s primernim ravnanjem ohranjamo in omogočamo njihovo rast v ugodnih življenjskih razmerah. Rastne razmere posameznih dreves so različne, zato se lahko razlikujejo tudi konkretne usmeritve in ukrepi za njihovo ohranjanje.

Usmeritve za ohranjanje izjemnih dreves v gozdnem prostoru:

- Rastni prostor izjemnim drevesom zagotavljamo z odstranjevanjem sosednjih dreves.
- Pred poškodbami jih obvarujemo s skrbnim izvajanjem del v njihovi bližini (sečnja, spravilo, gradnja gozdnih prometnic).
- Odmrta drevesa prepustimo naravnemu razpadu, saj se v njih naseli veliko živih bitij, ki so pomembna za večjo biotsko pestrost gozdov.